

Beslisnota voor het college

Datum 27 september 2022

Openbaar

Onderwerp Beëindigen overeenkomst Verwijsindex Risicjongeren
Versienummer 4

Portefeuillehouder M.W.J. van Willigen
Informant Ronald Buitenhuis
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon (038) 498 2679
Email R.Buitenhuis@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 2.3.2 We bieden een kwalitatief passend aanbod aan jeugdhulp (niet vrij toegankelijk) bij problemen met opvoeden en opgroeien, geestelijke problematiek, stoornissen en beperkingen
Begroting wijzigen Nee
Dekking ten laste van

Parafering

Afdelingshoofd
Allet Dopmeijer
Portefeuillehouder

datumparaaf

Raad

- ☐ Informatienota voor de raad
- ☐ Opinionota voor de raad
- ☐ Beslisnota voor de raad
- ☐ n.v.t.

Bijlagen:

1. Brief van jeugdregio IJsselland aan VWS over de verplichte VIR (3 november 2020)
2. Aangenomen Tweede Kamer motie inzake schrappen van de wettelijk verplichte VIR (29 november 2021).
3. Concept brief ter beëindiging van de overeenkomst met Topicus inzake de Verwijsindex Risicjongeren (de zogeheten "Service Level Agreement VIS2")

Ontwerp besluit

Het college besluit:

- De overeenkomst met Topicus BV inzake de Verwijsindex Risicjongeren te beëindigen.

Collegebesluit d.d.:

- ☐ Conform
- ☐ Gewijzigd
- ☐ Aangehouden
- ☐ Teruggenomen

Datum 27 september 2022

Toelichting op het voorstel

Inleiding

De Verwijsindex Risicjongeren (VIR) is per 1 augustus 2010 in de Wet op de jeugdzorg opgenomen als wettelijke verplichting. De VIR is een digitaal systeem waarin jeugdigen gemeld kunnen worden door professionals die zich ernstig zorgen maken over een jeugdige. Bij meerdere meldingen over één jeugdige (of een gezinsgenoot) binnen twee jaar, krijgen de melders elkaars gegevens teneinde contact met elkaar op te nemen en hun inzet op elkaar af te stemmen. De rol van de gemeenten is het gebruik ervan bevorderen, onder meer door organisaties via een convenant te laten aansluiten op het digitale systeem.

Met de Jeugdwet en de decentralisatie van de zorg voor jeugd in 2015, is een belangrijke stap gezet naar meer samenwerking rondom jeugdigen en ouders die hulp nodig hebben. Gemeenten hebben daar samen met hulpverlenende organisaties in de afgelopen jaren veel in bereikt. Lokaal en regionaal werken we steeds beter en effectiever samen om de zorg voor jeugd tijdiger en passender in te zetten. In Zwolle hebben we in de afgelopen jaren geconstateerd dat het werken met de VIR daarbij geen toegevoegde waarde heeft, maar wél een financiële en administratieve belasting vormt voor gemeenten, instellingen en professionals. Nadat we meerdere jaren feitelijk niet meer met de VIR hebben gewerkt, wordt nu voorgesteld ook het daarbij behorende contract voor de digitale infrastructuur te beëindigen.

Beoogd effect

Aangezien we constateren dat in onze regio de VIR niet meer gebruikt wordt en ook niet gemist wordt, resteert nog het opzeggen van de overeenkomst inzake het beheer van de digitale infrastructuur van de VIR. Het opzeggen van die overeenkomst doet recht aan de feitelijke situatie en maakt een einde aan een ondoelmatige besteding van middelen.

Argumenten

De Verwijsindex Risicjongeren (VIR) is per 1 augustus 2010 in de Wet op de jeugdzorg opgenomen als wettelijke verplichting. De VIR is een digitaal systeem waarin jeugdigen gemeld kunnen worden door professionals die zich ernstig zorgen maken over een jeugdige. Bij meerdere meldingen over één jeugdige (of een gezinsgenoot) binnen twee jaar, krijgen de melders elkaars gegevens teneinde contact met elkaar op te nemen en hun inzet op elkaar af te stemmen. De rol van de gemeenten is het gebruik ervan bevorderen, onder meer door organisaties via een convenant te laten aansluiten op het digitale systeem.

- Landelijke en lokale bezwaren tegen de VIR

Met de Jeugdwet en de decentralisatie van de zorg voor jeugd in 2015, is een belangrijke stap gezet naar meer samenwerking rondom jeugdigen en ouders die hulp nodig hebben. Gemeenten hebben daar samen met hulpverlenende organisaties in de afgelopen jaren veel in bereikt. Lokaal en regionaal werken we steeds beter en effectiever samen om de zorg voor jeugd tijdiger en passender in te zetten. In Zwolle hebben we in de afgelopen jaren geconstateerd dat het werken met de VIR daarbij geen toegevoegde waarde heeft, maar wél een financiële en administratieve belasting vormt voor gemeenten, instellingen en professionals.

In 2013 stelde de Raad van State in zijn advies inzake de nieuwe Jeugdwet, reeds dat de manier waarop de VIR wordt gebruikt regelmatig in strijd is met privacy wetgeving. In 2016 en 2018

Datum 27 september 2022

constateerde het Sociaal Wijkteam in Zwolle in samenspraak met beleidsadviseurs van Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Zwolle dat er weinig met de VIR werd gewerkt binnen de regio IJsselland. En dat professionals de VIR als overbodig en onwenselijk beschouwen en zien als een administratieve belasting voor gemeenten, instellingen en professionals. Daarnaast kleven er belangrijke bezwaren inzake de privacy aan dit instrument. Immers, voor een registratie in de VIR is geen toestemming vereist, terwijl onduidelijk is welk effect een melding heeft voor de betreffende jeugdige.

- *Gebruik van de VIR in IJsselland feitelijk al gestopt*

Begin 2020 hebben we in IJsselland een regionaal 'moreel beraad' georganiseerd met teamleiders van lokale toegangen van drie gemeenten en beleidsmedewerkers van een viertal gemeenten. De conclusies van dit moreel beraad werden gedeeld door alle gemeenten in de regio IJsselland. De conclusie was dat de onderlinge afstemming inzake zorgelijke casussen op orde is: professionals weten elkaar goed te vinden, ook zonder de VIR. De ervaring leert daarnaast dat in de enkele situatie waarin er zorgen spelen en achteraf blijkt dat professionals elkaar niet of niet tijdig wisten te vinden, er ook niet gemeld zou zijn in de VIR. De VIR is daarom dus oprecht een overbodig instrument geworden.

In de regio IJsselland werd het gebruik van de VIR aanvankelijk aangemoedigd, maar sinds enkele jaren wordt de VIR in IJsselland feitelijk niet meer gebruikt. In de afgelopen jaren hebben reeds 2 van de 11 gemeenten uit onze regio het contract inzake de VIR al opgezegd. De rest is dit aan het overwegen of aan het voorbereiden.

- *Wetsevaluaties over de VIR & motie Tweede Kamer*

Na meerdere wetsevaluaties (2012, 2018 en 2020) blijkt inmiddels klip en klaar dat de VIR maar zeer beperkt gebruikt wordt, door veel professionals als overbodig wordt ervaren en door jeugdigen en ouders gehekel wordt. Landelijk gezien komt ongeveer 1/3 van de meldingen uit de regio Rotterdam.

De eerste aanbeveling van de in juni 2020 verschenen wetsevaluatie van de VIR luidde:

Het gebruik van de verwijsindex blijft op landelijk niveau dermate achter dat het voortbestaan van de landelijke verwijsindex, mede gelet op de gegevensverwerkingen die daarin plaatsvinden, niet langer te rechtvaardigen valt. Tegen die achtergrond doen wij de minister de aanbeveling de Wet VIR te heroverwegen.

Gelet op de doorgaans formele taal van wetsevaluaties, is dit een zeer stevige aanbeveling. In november 2020 hebben de wethouders Jeugd van de gemeenten in de jeugdregio IJsselland daarom ook in een brief aan de staatssecretaris van VWS (met afschrift aan de Tweede Kamercommissie VWS en aan de VNG) dringend verzocht de landelijke verplichting om met de VIR te werken te schrappen uit de Jeugdwet (*zie bijlage 1 voor deze brief*).

In november 2021 heeft de Tweede Kamer met een ruime meerderheid een motie aangenomen om de wettelijke verplichting om te werken met VIR uit de Jeugdwet te schrappen (*zie bijlage 2 voor deze motie*). In het afgelopen jaar heeft VWS onderzocht hoe in de praktijk zonder de VIR wordt gewerkt en in hoeverre de VIR als instrument gemist kan worden. De zoektocht van VWS richtte zich op de vraag of gemeenten die nog wél met de VIR willen werken wettelijk gefaciliteerd kunnen worden.

Voor onder meer de regio IJsselland is duidelijk dat we in de praktijk al lang en breed gestopt zijn met de VIR. Maar we hebben we nog wel een overeenkomst met een partij die voor Zwolle de digitale

Datum 27 september 2022

infrastructuur van de VIR beheert. Het college wordt daarom voorgesteld om die overeenkomst nu op te zeggen.

Risico's

Formeel is het werken met de VIR nog een wettelijke verplichting op grond van de Jeugdwet. In theorie zou de staatssecretaris van VWS gemeenten dus kunnen aanspreken op het niet naleven van die wettelijke verplichting. Het is echter hoogst onwaarschijnlijk dat dit zal gebeuren.

Allereerst is de wettelijke verplichting feitelijk een dode letter geworden, aangezien we in onze regio evenals in vele andere regio's, al meerdere jaren niet meer werken met de VIR. En de ervaringen in praktijk laten zien dat voor de goede hulp aan jeugdigen de VIR niet nodig is.

Daarnaast roept de aangenomen Tweede Kamermotie, mede naar aanleiding van de wetsevaluaties, op om de wettelijke verplichting te schrappen. Verwacht wordt dat hiervoor binnen afzienbare tijd een wetsvoorstel zal worden opgesteld en ingediend bij de Tweede Kamer. Een wetgevingstraject kost doorgaans enkele jaren. Maar het ligt voor de hand daar niet op te wachten met het opzeggen van de overeenkomst inzake de digitale infrastructuur, die we immers niet meer gebruiken.

Financiën

Het beëindigen van de overeenkomst met Topicus inzake de VIR per 2023, bespaart ons als gemeente jaarlijks ongeveer € 45.000,-.

Communicatie

In afstemming met Topicus zullen we de partijen die ooit via het convenant zijn aangesloten op de VIR, informeren over het formele einde van de VIR in Zwolle.

Vervolg

De opzeggingsbrief zal worden ondertekend door het op grond van het mandaatbesluit Zwolle bevoegde afdelingshoofd. Na ondertekening van de opzeggingsbrief, gaat deze direct per aangetekende post naar Topicus BV. De opzegging per 1 januari 2023 dient daar namelijk vóór 1 oktober 2022 aangetekend schriftelijk kenbaar te zijn gemaakt.

We hebben Topicus eind augustus al even laten weten dat we voornemens zijn de overeenkomst te beëindigen. We plannen een overleg met Topicus om een zorgvuldige afronding te bespreken.

Daarnaast houden we nauwlettend de informatie van het ministerie van VWS over het schrappen van de wettelijke verplichtingen inzake de VIR in de gaten.

Openbaarheid

Dit besluit is openbaar.